

Determinanty flexibilizácie práce – medzinárodná vedecká konferencia

Determinants of Labor Flexibilization - International Scientific Conference

Medzinárodná vedecká konferencia s názvom *Determinanty využívania flexibilizácie práce v SR z pohľadu rodiny a ich implementácia do sociálneho systému* sa konala 25. marca 2014 na Ekonomickej fakulte UMB. Konferencia bola jednou z aktivít projektu riešeného v rokoch 2012 – 2014 na Ekonomickej fakulte UMB pod vedením profesorky Gabriely Korimovej. Projekt finančne podporila Vedecká grantová agentúra Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR VEGA.

Záštitu nad konferenciou prevzala podpredsedníčka Národnej rady SR Erika Jurinová. Ekonomickú fakultu zastupoval na konferencii prodekan pre rozvoj Ladislava Klement. Na konferencii sa zúčastnila zástupkyňa Odboru rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR Mária Jacková.

Konferenciu podporilo Regionálne európske informačné centrum Banská Bystrica (REIC BB), člen európskej informačnej siete Europe Direct, zastúpené riaditeľom Petrom Pisárom a mesto Banská Bystrica, ktoré na konferencii zastupovala vedúca Odboru sociálnych vecí Mestského úradu Banská Bystrica Mária Filipová, ktorá na konferencii vystupovala zároveň ako expertka Krajského kontaktného miesta (KKM) Inštitútu rodovej rovnosti Banskobystrického kraja.

Na konferencii sa okrem domácich zúčastnili aj hostia z Česka, Francúzska, Maďarska, Poľska a Talianska. V úvode konferencie sa účastníkom prihovorila podpredsedníčka NR SR Erika Jurinová, ktorá vyzdvihla význam skúmanej problematiky. Nasledovali príhovory prodekana Ekonomickej fakulty UMB Ladislava Klementa a Petra Pisára, ktorý hovoril o význame problematiky flexibilizácie práce na európskej úrovni. Flexibilizáciu pracovných trhov predstavil ako jeden z kľúčových cieľov na národnej i medzinárodnej úrovni v rámci Európskej stratégie zamestnanosti a hovoril o iniciatívach Európskej únie v prospech podpory rozvoja flexibility práce prospešnej pre jednotlivca z hľadiska ochrany pred chudobou a sociálnym vylúčením, kvality pracovných podmienok i stability a istoty pracovnoprávných vzťahov a zároveň prospešnej pre ekonomiku i spoločnosť ako nástroja podpory zamestnanosti a zamestnateľnosti pracovnej sily, podpory adaptability i stability na trhu práce a podpory ekonomického rozvoja.

Tematicky sa referáty, ktoré odznali na konferencii zameriavali na pozitíva a negatíva flexibilizácie práce jej ekonomické a mimoekonomické aspekty, programy Európskej únie na podporu flexibilizácie práce, riešenie flexibilizácie práce v európskych krajinách, európske

politiky, perspektívy, potenciál, výzvy v oblasti flexibilizácie práce na Slovensku a vo svete ako aj príklady dobrej praxe.

Odbornú časť konferencie otvorila Gabriela Korimová, ktorá predstavila projekt, jeho ciele a zámery. Ďalej sa venovala základným teoretickým východiskám flexibilizácie práce, jej makroekonomickému a mikroekonomickému významu a dôsledkom.

Členovia projektového tímu Erika Ľapinová a Samuel Koróny prezentovali výsledky primárneho prieskumu venovaného zisťovaniu preferencií, potrieb a očakávaní od pozitívne flexibilných foriem práce a pracovného času na strane ponuky práce a prezentovali metodické východiská spracovania a analýzy údajov.

Mária Jacková z Odboru rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR venovala pozornosť flexibilitě práce v súvislosti so zosúladňovaním pracovného a rodinného života z genderového aspektu.

Magdalena Kotýnková z Vysokej školy ekonomickej v Prahe hovorila o trendoch na súčasných trhoch práce, nielen v Česku, ale aj v postindustriálnych krajinách, pričom zdôraznila rozdiely flexibilizácie práce na primárnom a na sekundárnom trhu práce.

Alžběta Müllerová z Research Center Economics na Université Paris Ouest Nanterre La Défense vo Francúzsku venovala pozornosť problematike flexibilizácie práce v intenciách inštitucionálneho usporiadania systému, osobitne politickým, socioekonomickým a kultúrnym súvislostiam po prechode k trhovej ekonomike po roku 1989. Predstavila aktuálne trendy rodinných a sociálnych politík v európskych krajinách, ktoré sa flexibilizácie práce bezprostredne dotýkajú.

Serena Novero z talianskej Università Cattolica del Sacro Cuore v Milane hovorila o flexibilitě práce, ktorú si vyžadujú zmeny charakteru práce, osobitne proces digitalizácie práce a konkretizovala požiadavky aj dopady tohto procesu na flexibilitu práce.

Jolanta Borek z poľskej Kazimierz Pulaski University of Technology and Humanities in Radom hovorila o flexibilitě poľského trhu práce, osobitne z hľadiska zamestnávania a sociálneho zabezpečenia osôb so zdravotným postihnutím a ich rodín. Mikołaj Olszewski predstavil teleprácu ako konkrétnu formu pozitívnej flexibilizácie a organizácie práce, využiteľnú pri zamestnávaní osôb so zdravotným postihnutím.

Z poľskej Akademii J. Długosza w Częstochowej prijali pozvanie na konferenciu Paulina Ucieklak-Jeż a Marek Kulesza. Vo svojom spoločnom príspevku sa venovali nielen ekonomickým, ale aj mimoekonomickým dopadom flexibilizácie práce na rodiny. Medzi poľskými hosťami bol aj Radosław Brudnicki z varšavskej Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego.

Mária Filipová, vedúca Odboru sociálnych vecí MsÚ Banská Bystrica a expertka Krajského kontaktného miesta Inštitútu rodovej rovnosti Banskobystrického kraja hovorila o význame flexibilných foriem práce pre znižovanie dlhodobej nezamestnanosti, podporu udržania základných funkcií rodiny, podporu vytvárania rovnakých príležitostí, komfortnejšie pracovné prostredie a znižovanie diskriminácie žien, ktoré sa starajú o deti alebo domácnosť. KKM zastupovali na konferencii aj manažérka Mária Behanovská a Janka Žilová. Mária Behanovská hovorila o pracovnej mobilite, jej význame a vplyve na jednotlivcov, ich rodiny, na ekonomiku a spoločnosť.

Ján Košta z Ekonomického ústavu Slovenskej akadémie vied venoval pozornosť významu inštitucionálneho nastavenia – najmä sociálnych politík – a ich vplyve na zamestnanosť vybraných skupín obyvateľstva. Zdôraznil prepojenie sociálnych, rodinných politík a politík zamestnanosti a ich potenciál pri riešení ekonomických, demografických a ďalších spoločenských problémov. Gabriela Kolívková, z Ekonomickej fakulty Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach prezentovala možnosti využitia kanonického modelu pri riešení flexibilizácie práce. O pracovnoprávných aspektoch zamestnávania žien hovorila Katarína Svitanová z Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela. Alena Kaščáková venovala pozornosť neplatenej práci v domácnosti, ktorá predstavuje významnú súčasť mimopracovného života a súvislosť tejto problematiky s flexibilizáciou práce.

Vo výskumnom projekte sme skúmali preferencie a dopyt rodičov maloletých detí po flexibilných formách a zamerali sme sa na sféru pracovného života, rodinného života i sféru služieb pre rodinu poskytovaných verejným i súkromným sektorom. Musíme konštatovať konzervatívnosť slovenského rodiča, jednak v pracovnej sfére (voľba stratégie skrytého rodičovstva, pomerne nízky záujem o flexibilne formy práce) a jednak sfére rodovej deľby v súkromnom živote, v rodine a v starostlivosti o deti (stereotypné vnímanie roly partnerov/manželov v rodine pri výchove detí i starostlivosti o domácnosť). Príčiny uvedeného stavu sú výsledkom:

- inštitucionálneho nastavenia (verejné politiky, osobitne sociálne, zamestnanosť, trh práce, podnikové politiky, podniková kultúra),
- rodinnej výchovy, rodinných hodnôt, životného štýlu slovenských rodín,
- spoločenského a občianskeho uvedomenia vo sfére pracovného života i vo sfére rodičovstva, vo sfére poznania a aktívneho uplatňovania práv (ako pracovníkov, občanov, obyvateľov mesta/obce),
- nepriaznivej situácie na trhu práce (nedostatok pracovných miest, nedostatok dôstojnej práce, nízke mzdy a vysoký rodový mzdový rozdiel),

- nezohľadňovania špecifickej situácie žien na trhu práce, hlavne žien s viacnásobným znevýhodnením, rodičov so zodpovednosťou za rodinu a s rodinnými povinnosťami,
- nerešpektovania životných dráh žien a mužov (odôvodnené prerušenie pracovnej kariéry napr. formou plateného voľna na študijné účely, celoživotné vzdelávanie relaxáciu či prácu dobrovoľníkov, viacmesačná prestávka).

Pozitívnu flexibilizáciu, ktorá má nielen mikrosociálny a mikroekonomický, ale aj makroekonomický a makrosociálny rozmer, je aj nástrojom podpory zosúladovania práce a rodiny, boja proti nezamestnanosti, negatívnym demografickým trendom, boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu ap. je možné podporiť:

- informovaním, scitlivovaním zainteresovaných i širokej verejnosti a najmä zamestnávateľov v otázkach pozitívnej flexibilizácie práce, pracovných práv i rodičovských práv (z hľadiska adresátov), v otázkach nových moderných trendov riadenia ľudských zdrojov (z hľadiska zamestnávateľov),
- šírením príkladov dobrej praxe,
- vzdelávaním a praktickým tréningom zručnosti (manuály, príručky),
- kaučingom a mentoringom,
- vytvorením medzitrhu práce so zameraním na využitie flexibilných foriem práce,
- vytvorením inkubátorov tzv. femkubátorov pre rozvoj podnikania so špecifickým zameraním na ženy a flexibilné formy práce a organizáciu práce,
- vytvorením rodovo integrovaného trhu práce a rodovo integrovaných podnikov.

Zmenu v prospech podpory širšieho uplatnenia pozitívne flexibilných foriem práce a organizácie práce je potrebné robiť paralelne na všetkých týchto úrovniach a u všetkých zainteresovaných. Uvedomujeme si zároveň, že táto problematika vyžaduje individuálny, adresný prístup, pretože možnosti flexibilizácie, jej formy (pozitívna či negatívna), motívy jej ponúkania či dopytovania sú veľmi rôznorodé. Keďže sa problematika javí v mnohých prípadoch ako kontroverzná, s protichodnými záujmami na strane dopytu aj ponuky, mali by byť obidve strany dostatočne informované, motivované i prakticky zručné, aby boli v procese presadzovania svojich práv a využívania šancí, ktoré flexibilizácia ponúka, rovnocennými partnermi, a aby mali šancu v tomto procese uspieť. Vzorce správania a iniciatíva adresátov smerujúca “zdola nahor” budú v tomto prípade kľúčové.

Výskumom sme získali cenné informácie o postojoch, hodnotách, preferenciách rodičov k flexibilizácii v súvislosti s prácou, rodinnou situáciou a hodnotovými preferenciami. Tie chceme sprostredkovať zamestnávateľom, Konfederácii odborových zväzov, samospráve, neziskovému sektoru i občianskym aktivistom.

Pre pedagogickú činnosť ponúkame námety ako problematiku zakomponovať do výučby ekonomických predmetov na Ekonomickej fakulte UMB (ekonómia trhu práce, verejné služby, súkromné služby starostlivosti o deti, sociológia práce a rodiny, pracovné právo, neziskový sektor). Pripravili sme témy bakalárskych a diplomových prác venované problematike flexibilizácie práce. Máme pripravené návrhy na výskumné projekty danej problematiky na národnej i medzinárodnej úrovni. Na ďalších vzdelávacích, tréningových i aplikačných projektoch v tejto oblasti chceme spolupracovať aj s praxou.

Erika Ľapinová